

"מורשתינו, ערכינו וזהותנו..."

איגרת הרב הראשי לצה"ל וקצין החינוך והנוער הראשי

במסורת היהודית, תשעה באב הוא יום אבל על חורבן בית-המקדש, שהיה המרכז הדתי והלאומי של עם ישראל בזמנים קדומים. האסון הכבד עיצב התייחסות ייחודית ליום זה בצום ובקינות. במרוצת הדורות הוא גם הפך ליום שמנציח אסונות נוספים אשר פקדו את קהילות ישראל בזמנים ובמקומות שונים. פעמיים חרב בית-המקדש. לפני כ-2,600 שנה הוחרב בראשונה בידי הבבלים, ועימו תמה הריבונות של ממלכת יהודה. לאחר שיבת ציון וייסוד ממלכת החשמונאים, החל תהליך הידרדרות והתפוררות של הקיום היהודי הריבוני בארץ-ישראל. שיאו של תהליך זה היה חורבן בית-המקדש השני לפני כ-1,950 שנה. לאחר חורבן הבית הידלדלה הנוכחות היהודית בארץ-ישראל, והחלה תקופת הגלות. קהילות ישראל ברחבי תבל ידעו מכאובים ורדיפות, גירושים וניסיונות השמדה - "גלתה יהודה מעני ומרבעבדה, היא יושבה בגוים לא מצאה מנוח, כל רדפיה השיגוה בין המצרים" (מגילת איכה א', ג').

חכמינו ז"ל קושרים את חורבן הבית הראשון לשפיכות דמים ולקלקולים מוסריים אחרים, שרווחו בעם ישראל באותם הימים.

הם מסבירים שהבית השני חרב בשל שנאת חנם - פסילת הזולת ולעתים אף פגיעה בו, רק בגלל השתייכותו לקבוצה אחרת. בו בזמן הייתה התעלמות מהסיפור המשותף שליכד את חלקי העם השונים. כמעט שנתיים חלפו מאותו יום נורא, שבו קמו עלינו אויבינו וניסו פעם נוספת להשמידנו במתקפת פתע. הטבח המזעזע ארע בעיצומה של מחלוקת חברתית עמוקה. צה"ל כשל בתפקידו להגן על אזרחי ישראל, אך התאושש במהירות והשיב מלחמה. החברה הישראלית כולה התגייסה מתוך שותפות גורל וערבות הדדית. למסירות הנפש של חיילי וחיילות צה"ל, בסדיר ובמילואים, הצטרפו הסיוע והתמיכה המלאה מהעורף. שנאת החינם של ימי הבית השני חייבת לשמש לנו תמרור אזהרה. בחברה הישראלית ישנו מגוון מבורך של דעות והשקפות, אך את המחלוקת יש לנהל במסגרת של כללים מוסכמים. תמיד נזכור כי ישנו טוב ממלכתי משותף, שעל כולנו להתלכד סביבו. נרבה אהבת חנם - פשוט לאהוב את האחר בלא בקשת תמורה. בצה"ל נשנן את לקחי החורבן, נתגבר על המחלוקות ונדגיש את המשותף והמאחד. זכור שסוד כוחה של היחידה הצבאית טמון בלכידותה. פועלם של כלל המשרתים ושל כלל היחידות למען המטרה המשותפת מקנה לנו את היכולת לעמוד במשימותינו נוכח כל קושי ואתגר. עשייתם של המשרתים בצבאנו, בסדיר ובמילואים, חייבת להתאפיין באחוזה, ברעות ובדבקות במשימה המשותפת. רק כך יובטחו החוסן והעוצמה הנדרשים לקיומנו.

"מורשתינו, ערכינו וזהותנו..."

איגרת הרב הראשי לצה"ל וקצין החינוך והנוער הראשי

עוד נזכור כי בסופה של הגלות, עם ישראל זכה לתקומה מחודשת בארצנו. הגענו להישג שאין לו אח ורע במשפחת האומות: לשרוד בתנאים קשים, לשמור על מורשתנו, ערכינו וזהותנו, לשוב מקצות עולם למולדתנו. אחריותנו כמפקדים וכמפקדות היא לוודא שאנו מעבירים ומנחילים את הסיפור המופלא הזה הלאה - הן את לקחי החורבן, הן את המורשת שאפשרה את התקומה. "מורשתינו, ערכינו וזהותנו..."

איגרת הרב הראשי לצה"ל וקצין החינוך והנוער הראשי ט' באב התשפ"ה | 03 באוגוסט 2025

על חשיבות הזיכרון הלאומי עמד ברל כצנלסון, מהוגי הדעות הבולטים ביישוב העברי, בהתייחסו לתשעה באב: "כלום היינו עוד מסוגלים כיום הזה לתנועת-תקומה לולא היה עם ישראל שומר בליבו בקשיות-עורף קדושה את זכר החורבן?", שאל.

והוסיף, "זהו כוחו של הסמל החיוני המגובש והמפרה בקורות-עם. אלמלא ידע ישראל להתאבל במשך דורות על חורבנו ביום הזיכרון, בכל חריף ות ההרגשה של מי שמתו מוטל לפניו, של מי שאבד אך זה עתה את חירותו ואת מולדתו, לא היו קמים לנו לא הס ולא פינסקר, ולא הרצל ולא נורדאן, ולא סירקין ולא בורוכוב, ולא א.ד. גורדון ולא י.ח. ברנר.

ויהודה הלוי לא היה יכול ליצור 'ציון הלא תשאל' וביאליק לא היה יכול לכתוב את 'מגילת האש'.

נקדיש יום מיוחד זה ללמידה ולחשבון נפש, ובמקביל נראה בו הזדמנות פיקודית לעיסוק במורשת, בזהות, ביחד המשותף.

נמשיך לפעול ככל שיידרש, בכל מקום שיידרש, כנגד כל איום ואויב - להשבת החטופים לחיק משפחותיהם, ולביצור ביטחונה של מדינת ישראל.

מעל לכל, נמלא את ייעודנו להגן על אזרחי ישראל, נממש את מחויבותנו לשיקום חבלי הארץ שנפגעו במלחמה, ונדבק במשימתנו לחזק את חוסן של החברה הישראלית ושל מדינת ישראל - ביתנו הלאומי - אותו קוממנו לאחר אלפיים שנות הגלות.